

Bakgrunn for vedtak
Rysna kraftverk

Vang kommune i Oppland fylke

Norges
vassdrags- og
energidirektorat

Tiltakshaver	Rysna Kraft SUS
Referanse	201102969-35
Dato	30.11.2016
Notatnummer	KSK-notat 40/2016
Ansvarlig	Øystein Grundt
Saksbehandler	Steinar Pettersen

Dokumentet sendes uten underskrift. Det er godkjent i henhold til interne rutiner.

E-post: nve@nve.no, Postboks 5091, Majorstuen, 0301 OSLO, Telefon: 09575, Internett: www.nve.no
Org.nr.: NO 970 205 039 MVA Bankkonto: 7694 05 08971

Hovedkontor
Middelthunsgate 29
Postboks 5091, Majorstuen
0301 OSLO

Region Midt-Norge
Vestre Rosten 81
7075 TILLER

Region Nord
Kongens gate 14-18
8514 NARVIK

Region Sør
Anton Jenssensgate 7
Postboks 2124
3103 TØNSBERG

Region Vest
Naustdalsvn. 1B
Postboks 53
6801 FØRDE

Region Øst
Vangsveien 73
Postboks 4223
2307 HAMAR

Sammendrag

Rysna Kraft SUS søker om å få utnytte et fall på 146 m i Rysna, fra inntak på kote 625 ned til kraftstasjon på kote 479. Vannveien er planlagt som 1170 (1250) m nedgravd rørgate. Middelvannføringen ved inntaket er beregnet til 1,32 m³/s, og kraftverket er planlagt med en maksimal slukeevne på 2,90 m³/s. Utbyggingen vil føre til redusert vannføring i 1250 m av Rysna. Det er planlagt slipp av minstevannføring på 250 l/s om sommeren og 20 l/s resten av året. Kraftverket vil ha en installert effekt på 3,48 (3,47) MW, noe som vil gi en årsproduksjon på om lag 9,2 GWh i et gjennomsnittså.

Vang kommune tilrår at det blir gitt konsesjon. **Fylkesmannen i Oppland** vil ikke motsette seg at det blir gitt konsesjon. **Oppland fylkeskommune** har innsigelse til søknaden inntil tiltakets forhold på automatisk fredede kulturminner er avklart og undersøkelsesplikten etter kulturminneloven § 9 er oppfylt. **FNF Oppland** er negativ til utbygging begrunnet i hensynet til biologisk mangfold. **DNT Valdres** mener det er viktig med en minstevannføring som ivaretar opplevelseskvaliteten. **Ørrin – Norsk ornitologisk forening (NOF) Valdres** er negativ til utbygging, og viser til at det er minst 2 hekkelokaliteter for fossefall på strekningen. **Naturvernforbundet i Oppland/Valdres** er negativ til utbygging bl.a. pga. hensynet til bekkeløfta, men mener søknaden om Rysna kraftverk er den minst konfliktfylte i «småkraftpakke Valdres». **Statens vegvesen** har ingen merknader til prosjektet. **Eidsiva Nett AS** påpeker at det er kapasitet i eksisterende nett.

En utbygging etter omsøkt plan vil gi om lag 9,2 GWh/år i ny fornybar energiproduksjon. Dette er en produksjon som er vanlig for småkraftverk. Selv om dette isolert sett ikke er et vesentlig bidrag til fornybar energiproduksjon, så utgjør småkraftverk samlet sett en stor andel av ny tilgang de senere år. De tre siste årene (2013-15) har NVE klarert drøyt 2,0 TWh ny energi fra småkraftverk. De konsesjonsgitte tiltakene vil være et bidrag i den politiske satsingen på småkraftverk, og satsingen på fornybar energi.

De aller fleste prosjektene vil ha enkelte negative konsekvenser for en eller flere allmenne interesser. For at NVE skal kunne gi konsesjon til kraftverket må virkningene ikke bryte med de føringer som er gitt i Olje- og energidepartementets retningslinjer for utbygging av små vannkraftverk. Videre må de samlede ulempe ikke være av et slikt omfang at de overskrider fordelene ved tiltaket. NVE kan sette krav om avbøtende tiltak som del av konsesjonsvilkårene for å redusere ulempe til et akseptabelt nivå.

Rysna kraftverk vil produsere 9,2 GWh i et gjennomsnittså og ha en utbyggingskostnad som er under gjennomsnittet for småkraftverk. En eventuell utbygging vil kunne berøre automatisk fredede kulturminner, og det vil være en forutsetning at tiltaket er klarert med kulturminnemyndighetene før detaljplan kan godkjennes. Vannføringsreduksjonen vil kunne føre til en noe redusert verdi av en bekkeløft av B-verdi, men det vurderes ikke som avgjørende for konsesjonsspørsmålet. En eventuell utbygging vil også berøre en hydrologisk målestasjon som er viktig for drift av kraftverkene i Begna, og som grunnlag for flomvarsling og klimastudier. Det vil være en forutsetning ved en eventuell konsesjon at det etableres en ny stasjon for videreføring av dataserien.

Etter en helhetsvurdering av planene og de foreliggende uttalelsene mener NVE at fordelene av det omsøkte tiltaket er større enn skader og ulemper for allmenne og private interesser slik at kravet i vannressursloven § 25 er oppfylt. NVE gir Rysna Kraft SUS tillatelse etter vannressursloven § 8 til bygging av Rysna kraftverk. Tillatelsen gis på nærmere fastsatte vilkår.

Innhold

Sammendrag	1
Småkraftpakke Valdres	3
Søknad	5
Høring og distriktsbehandling	8
NVEs vurdering.....	12
NVEs konklusjon	17
Forholdet til annet lovverk	17
Merknader til konsesjonsvilkårene etter vannressursloven	19
Kart.....	22

Småkraftpakke Valdres

NVE har foretatt en samlet behandling av fem søknader om tillatelse til bygging av småkraftverk i kommunene Nord-Aurdal og Vang. De respektive *bakgrunn for vedtak*-notatene for de fem søknadene er angitt i tabellen under.

KOMMUNE	KRAFTVERK	PRODUKSJON (OMSØKT)	PRODUKSJON (GITT)	KOSTNAD (Kr/kWh i 2015-tall)	KSK- NOTAT NR.
Nord-Aurdal	Sundheimselvi	24,1	0,0	4,47	36/2016
Vang	Ala	15,1	15,0	4,02	38/2016
Vang	Føssaberge	17,2	16,4	4,24	39/2016
Vang	Gipa	5,7	0,0	5,09	37/2016
Vang	Rysna	9,2	8,4	3,48	40/2016
Sum		71,3	39,8		

En samlet behandling av sakene er valgt for å gjøre det enklere for NVE å vurdere samlet belastning av de konsesjonsøkte tiltakene og gi en mer helhetlig oversikt over fordeler og ulemper for allmenne interesser. Samlet høringsutsendelse av sakene gjør det også lettere for høringsparter å vurdere sakene opp mot hverandre og gi mer grundige innspill på samlet belastning.

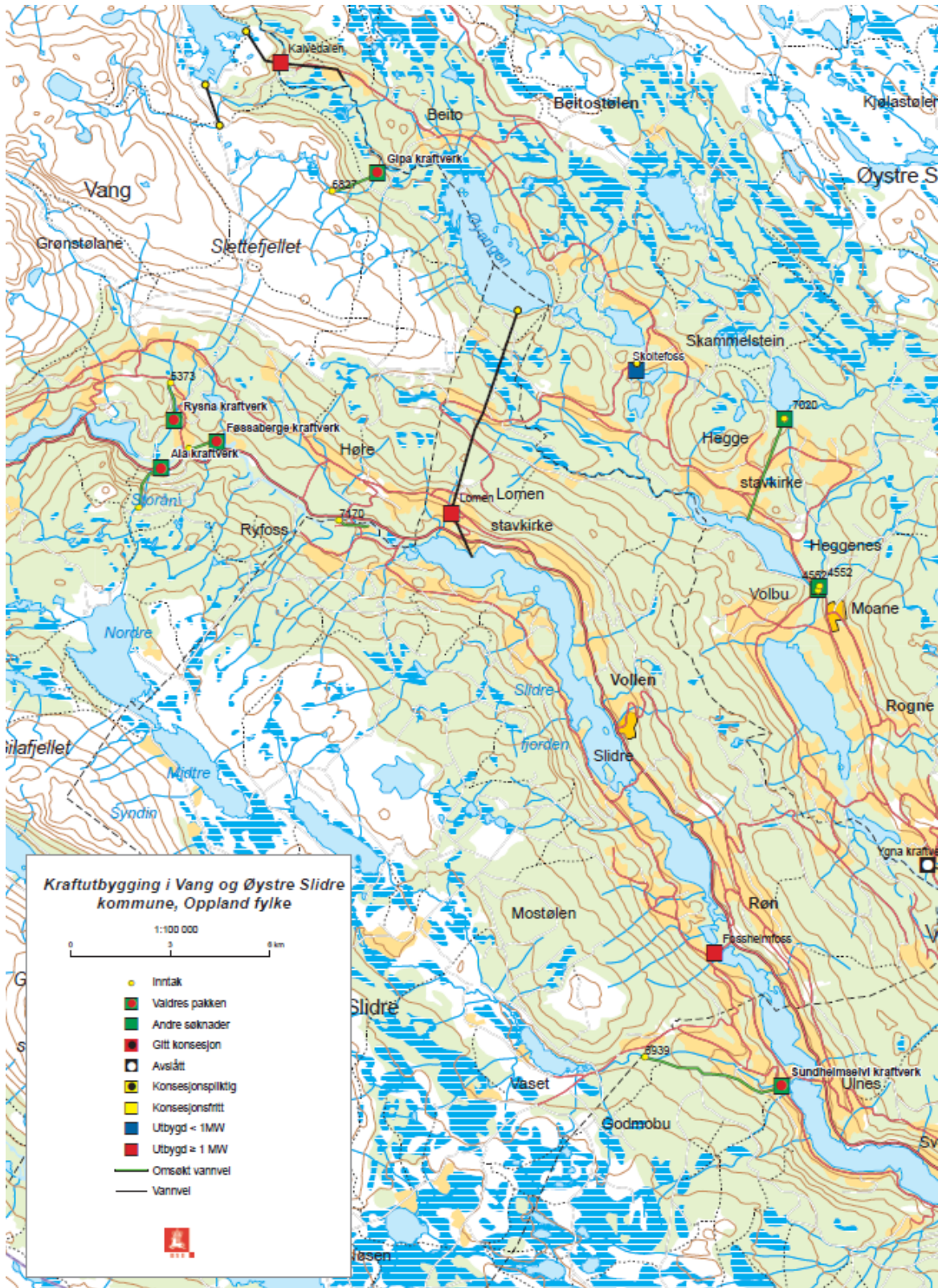
Under behandling av de fem søknadene i Valdrespakka har NVE vurdert hver enkelt sak for seg og vurdert sumvirkningene av eksisterende og nye utbygginger der hvor NVE har funnet dette relevant.

I høringsperioden for sakene fremmet Fylkesmannen i Oppland innsigelse til Sundheimselvi kraftverk på grunn av konsekvenser for naturmangfold. Fylkesmannen fremmet også en betinget innsigelse til Føssaberge kraftverk. Innsigelsen gjøres gjeldende dersom ikke Fylkesmannens merknader tas til følge i NVEs vedtak. Oppland fylkeskommune har fremmet innsigelse til søknaden om Rysna kraftverk inntil undersøkelsesplikten etter kulturminnelovens § 9 er oppfylt, og tiltakets forhold til automatisk fredede kulturminner er endelig avklart. NVE har ikke sett det nødvendig å avholde innsigelsesmøter, siden innsigelsene er imøtekommet i våre vedtak.

Etter en helhetsvurdering av planene og de foreliggende uttalelsene mener NVE at fordelene ved tre av de omsøkte kraftverkene er større enn skader og ulemper for allmenne og private interesser slik at kravet i vannressursloven § 25 er oppfylt. NVE gir tillatelse etter vannressursloven § 8 til bygging av Ala, Føssaberge og Rysna kraftverk.

NVE mener at ulempene ved bygging av Gipa og Sundheimselvi kraftverk er større enn fordelene. Kravet i vannressursloven § 25 er dermed ikke oppfylt for disse sakene og søknadene avslås.

Samlet vil NVEs positive vedtak gi inntil 39,8 GWh i ny fornybar energiproduksjon. Vi mener dette vil gi et bidrag til å oppfylle kravet i den felles sertifikatordningen inngått med Sverige. Disse prosjektene vil etter vårt syn ikke ha vesentlige negative virkninger for allmenne interesser.

Figur 1: Oversiktskart for småkraftpakke Valdres

Søknad

NVE har mottatt følgende søknad fra Rysna Kraft SUS, datert 27.03.2015:

SØKNAD OM KONSESJON FOR UTBYGGING AV RYSNA KRAFTVERK.

«Grunneierne ønsker å utnytte vannfallet i Rysna i Vang kommune i Oppland fylke, og søker herved om følgende tillatelser:

1. Etter vannressursloven, jf. § 8, om tillatelse til

- Å bygge Rysna kraftverk som beskrevet i søknaden

2. Etter energiloven om tillatelse til:

- Bygging og drift av Rysna Kraftverk, med tilhørende koblingsanlegg og kraftlinjer som beskrevet i søknaden.

Alle andre nødvendige opplysninger om tiltaket framgår av vedlagte utredning. Ber om snarlig behandling av søknaden.»

Rysna kraftverk, endelig omsøkte hoveddata

TILSIG		Hovedalternativ	Alternativ 2
Nedbørfelt	km ²	40,1	
Årlig tilsig til inntaket	mill.m ³	41,8	
Spesifikk avrenning	l/(s·km ²)	33	
Middelvannføring	l/s	1320	
Alminnelig lavvannføring	l/s	50	
5-persentil sommer (1/5-30/9)	l/s	500	
5-persentil vinter (1/10-30/4)	l/s	20	
KRAFTVERK			
Inntak	moh.	625	
Avløp	moh.	479	
Lengde på berørt elvestrekning	m	1250	
Brutto fallhøyde	m	146	
Midlere energiekvivalent	kWh/m ³	0,33	
Slukeevne, maks	l/s	2900	
Minste driftsvannføring	l/s	145	
Planlagt minstevannføring, sommer	l/s	250	
Planlagt minstevannføring, vinter	l/s	20	
Tilløpsrør, diameter	mm	1200	
Tunnel, tverrsnitt	m ²	-	
Tilløpsrør/tunnel, lengde	m	1170	1250
Installert effekt, maks	MW	3,48	3,47
Brukstid	timer	2654	2656
MAGASIN			
Magasinvolum	mill. m ³		
HRV	moh.		
LRV	moh.		

PRODUKSJON

Produksjon, vinter (1/10 - 30/4)	GWh	1,59	1,59
Produksjon, sommer (1/5 - 30/9)	GWh	7,63	7,62
Produksjon, årlig middel	GWh	9,22	9,21

ØKONOMI

Utbyggingskostnad	mill.kr	30,52	31,04
Utbyggingspris	kr/kWh	3,32	3,37

Rysna kraftverk, elektriske anlegg
GENERATOR

Ytelse	MVA	3,9
Spenning	kV	0,66

TRANSFORMATOR

Ytelse	MVA	3,9
Omsetning	kV/kV	0,66/22

NETTILKNYTNING (kraftlinjer/kabler)

Lengde	m	75
Nominell spenning	kV	22
		Luftlinje

Om søker

Grunneierne langs Rysna har gått sammen om å søke konsesjon for utbygging av Rysna kraftverk gjennom selskapet Rysna Kraft SUS. Norsk Kraft AS er engasjert for planlegging av prosjektet. Målsetting med utbygging er å styrke næringsgrunnlaget på eiendommene ved å utnytte kraftressursene i Rysna.

Beskrivelse av området

Tiltaket er lokalisert øst for Vangsmjøsi ca. 1 km nord for Vangnes i Vang kommune i Oppland. Det er ca. 4 mil fra tettstedet Fagernes.

Rysna er en del av Drammensvassdraget. Elva har sitt utspring i områdene rundt Rysntjernet, den renner ned gjennom Rysndalen og har sitt utløp i elva Begna som renner ut av Norsvinsfjorden/Vangsmjøse.

Vangsmjøse og utløpselva Storåne ligger i en regiontypisk lokalisert U-dal. Dalen har en Ø-V retning. Rysndalen er en høyereliggende, men mye kortere U-dal med en NV-SØ retning. Denne dalbunnen har et større fall og munner ut et par hundre meter oppe i hoveddalens nordside. Rysna har her dannet et betydelig gjel. Skogkleddelie dominerer de nedre delene av nedbørsfeltet og består av bar- og blandingsskog. Lenger opp overtar fjellbjørka, mens de øvre delene ligger i alpin sone. Det finnes en del aktive gårdsbruk nær tiltaksområdet, spesielt på østsiden av elva. Et stor del av Rysndalen, stort sett ovenfor tiltaksområdet (Hensåsen med støler i Slettefjellet), er kategorisert som spesielt verneverdig kulturlandskap. Rysna renner dels på bart fjell og dels over blokk. Innen tiltaksområdet renner elva stort sett med jevnt fall, men har stedvise fossefall av varierende størrelse.

De nedre delene av Rysna renner gjennom et gammelt, etablert kulturlandskap. Innen influensområdet eksisterer spor etter menneskelig påvirkning i form av steinfyllinger, hogstavfall og granplanting. Det finnes også spor etter tidligere tiders kvern- og sagbruksaktivitet. Store deler av tiliggende arealer er oppdyrkede arealer for dyrefôr. På vestsiden av elva, nær inntaksområdet, ligger det en pelsdyrfarm som ikke lenger er i drift.

Riksvei 302 går opp fra E16 på østsiden av Rysna og krysser Rysna litt ovenfor foreslåtte inntaksdam. Aktuelt anleggsområde er lett tilgjengelig via private veier fram til kraftstasjonsområdet og øvre deler av rørgatetrase.

Den øvre delen av Rysna (Rysntjernet) overføres i dag til nabovassdraget 012.LZ Neselvi. Vannet føres i tunnel til Remmiskinntjern, som drenerer til Olevatn. Vannet utnyttes i Kalvdalen kraftverk i Øystre Slidre kommune, og Lomen kraftverk i Vestre Slidre kommune.

Teknisk plan

Inntak

Det er planlagt en ca. 4 m høy gravitasjonsdam omtrent 50 m nedenfor brua tilhørende Fylkesvei 302. Damlengden vil bli omtrent 20 m, og bredden i bunn vil være ca. 4 meter. Det vil etableres et lite inntaksbasseng med areal på ca. 1000 m², 400 m² av dette er økning i vanddekt areal. Inntaksbassenget vil ha et volum på ca. 2 000 m³. En enkel inntakskonstruksjon med varegrind, arrangement for slipp av minstevannføring og stengeanordning bygges i enden av inntaksdammen på vestsiden av elva.

Vannvei

Fra inntaket legges et 1170 m langt nedgravd GRP-rør med diameter 1200 mm vest for elva. Rørgata går langs vei og over beite-/dyrket mark, men deler av strekningen går gjennom skog. Det vil være behov for sprengning oppe ved inntaket og muligens enkelte steder langs rørgata. Bredden på rørtraseen vil være 20 m ved leggingen av røret, i driftsfasen vil det være en 5 m bred sone hvor det ikke bør plantes trær.

Rørtraseen er planlagt i to alternativer. Begrunnelsen for at det foreligger et alternativ 2 er å unngå potensielle kulturminner som kan komme i konflikt med hovedalternativet.

Kraftstasjon

Kraftstasjonen vil få en størrelse på ca. 100 m² like oppstrøms brua over Rysna ved Jøvne. Stasjonen, som er forutsatt bygd med trepanel, plasseres på et beiteområde på vestsiden av elva på ca. kote 479. Kraftstasjonen vil bestå av en frittstående bygning med egne rom for maskinsal, kontrollrom og høyspentrom.

Kraftverket vil få en slukeevne på ca. 2,9 m³/s og installert effekt på ca. 3,48 MW. Søker opplyser at det er mest aktuelt å installere en Pelton-turbin. Generatoren vil få en ytelse på 3,9 MVA og spenning på 660 V, og det vil bli installert transformator med ytelse 3,9 MVA og omsetning 0,66/22 kV. Ifølge søker skal eksakt størrelse på turbin og generator bestemmes etter at en har mottatt tilbud på elektromekanisk utstyr etter at konsesjon eventuelt er gitt.

Nettilknytning

Fra kraftstasjonen planlegges det luftlinje langs planlagt adkomstvei og eksisterende vei/bru ved Jøvne og bort til påkoblingspunkt på eksisterende 22 kV luftlinje på østsiden av Rysna. Påkoblingspunktet

vil bli ca. 35 m øst for elva, og luftlinjen vil ha en lengde på ca. 75 m og en spenning på 22 kV, og er planlagt å krysse Rysna. Vang Energiverk KF er områdekonsesjonær, og det er planlagt at nødvendige nettanlegg skal bygges i medhold av områdekonsesjonen.

Veier

Veien inn til inntaket går fra Fylkesvei 302 ved brua over Rysna, og ca. 50 m bort til det planlagte inntaket. Kraftstasjonen er plassert på et beiteområde like ved en eksisterende grusvei. Det vil her være behov for en stikkvei på ca. 25 m inn til stasjonen. Begge adkomstveiene vil være permanente. I forbindelse med grusveien inn mot kraftstasjonen er det en bru som krysser Rysna, denne brua må opprustes i forbindelse med utbyggingen. I anleggsperioden vil eksisterende veier få betydelig slitasje, og en opprusting av veiene etter anleggsperioden vil være nødvendig, men utvidelse av veiene som beslaglegger nye arealer er ikke planlagt.

Massetak og deponi

Noe masse vil bli til overs fra grøftarbeid, men disse er planlagt arrondert i rørtraseen.

Arealbruk

En utbygging etter de foreliggende planene vil legge beslag på i alt 9 daa, mens det midlertidige arealbeslaget vil være på ytterligere 27,5 daa i anleggsperioden.

Forholdet til offentlige planer

Kommuneplan

I kommuneplanens arealdel er tiltaksområdet lagt ut som LNF-område.

Verneplan for vassdrag

Rysna er ikke vernet.

Nasjonale laksevassdrag

Rysna er ikke omfattet av ordningen med Nasjonale laksevassdrag.

Andre verneområder

Den øverste delen av tiltaksområdet strekker seg ifølge søker seg inn i det nasjonalt viktige Hensåsen-Slettefjellet kulturlandskapsområde. Dette er ett av 13 større områder i Oppland som i 1993 ble valgt ut ved den nasjonale kulturlandskapsregistreringen. Forholdet er gjort nærmere rede for i søknaden.

Eventuelle fylkesvise eller kommunale planer for småkraftverk

Det foreligger ingen fylkes- eller kommunal plan for småkraftverk i Oppland eller Vang.

Høring og distriktsbehandling

Søknaden er behandlet etter reglene i kapittel 3 i vannressursloven. Den er kunngjort og lagt ut til offentlig ettersyn sammen med 4 andre småkraftsøknader i Valdres. I tillegg har søknaden vært sendt lokale myndigheter og interesseorganisasjoner, samt berørte parter for uttalelse. NVE var på befaring i området den 22.09.2015 sammen med representanter for søkeren, grunneiere, Fylkesmannen, FNF

Oppland, Vang Energiverk og NOF Valdres. Høringsuttalelsene har vært forelagt søkeren for kommentar.

Høringspartenes egne oppsummeringer er referert der hvor slike foreligger. Andre uttalelser er forkortet av NVE. Fullstendige uttalelser er tilgjengelige via offentlig postjournal og/eller NVEs nettsider.

NVE har mottatt følgende kommentarer til søknaden:

Vang kommune fattet følgende vedtak i kommunestyremøte den 24.09.2015:

*«Vang kommune tilrår at det blir gjeve konsesjon til Rysna, Ala og Gipa.
... ..»*

Fra saksframlegget gjengir vi administrasjonens vurdering av søknaden:

«Kraftverket vil stå i mange dagar om vinteren, slik at produksjonen av vinterkraft er liten. Likevel: føresett at dei avbøtande tiltaka som er nemnt i søknaden blir gjennomført, vurderer rådmannen at fordelane med utbygginga er større enn ulempene den fører med seg for landskapet og naturmangfaldet. Alternativ nr. 2 er å føretrekkje for røyr-gata, men på ein slik måte at bekkeløfta i minst moegeleg grad blir rørd. Ved å velje dette alternativet unngår ein òg å røre ved kulturminna på jordene.»

Fylkesmannen i Oppland har i brev datert 19.08.2015 oppsummert sin uttalelse som følger:

«Fylkesmannen vil ikke motsette seg at det gis konsesjon for etablering av Rysna kraftverk. I en ev. konsesjon må det stilles følgende vilkår:

- *Slipp av minstevannføring forbi inntaksdammen på 250 l/sek hele året i perioden 01.05 – 30.09 og 20 l/sek i perioden 01.10 – 31.04.*
- *Krav til restaurering og istandsetting etter fysiske inngrep i forbindelse med anleggsarbeider.*
- *Hjemmel til å pålegge utbygger å utrede og gjennomføre biotoptiltak på den strekningen som berøres av utbyggingen.*
- *Standard naturforvaltningsvilkår.*
- *Det forutsettes at omsøkt slukeevne fastsettes som maksimal tillatt slukeevne i en ev. tillatelse.»*

Oppland fylkeskommune har den 08.09.2015 fattet følgende vedtak i fylkesutvalget:

«Fylkesutvalget fattet slikt vedtak:

1. *Oppland fylkeskommune har innsigelse til søknad om konsesjon for Rysna kraftverk inntil undersøkelsesplikten jfr. Kulturminnelovens § 9 er oppfylt, og tiltakets forhold til automatisk fredede kulturminner er endelig avklart. Innsigelsen kan frafalles så snart forholdet til kulturminner er avklart.*
2. *Utover forholdet til kulturminner har ikke fylkeskommunen innvendinger mot at Norges vassdrags- og energidirektorat (NVE) gir konsesjon til Rysna kraftverk. Sammenlignet med de andre småkraftverkene i Valdrespakken må Rysna kraftverk betegnes som et godt småkraftprosjekt med akseptable konsekvenser.*

3. I en ev. konsesjon må det stilles følgende vilkår:
- Slipp av minstevannføring forbi inntaksdammen på 250 l/sek i perioden 01.05 – 30.09 og 20 l/sek i perioden 01.10 – 31.04*
 - Krav til restaurering og istandsetting etter fysiske inngrep i forbindelse med anleggsarbeider.*
 - Hjemmel til å pålegge utbygger å utrede og gjennomføre biotoptiltak på den strekningen som berøres av utbyggingen.*
 - Standard naturforvaltningsvilkår.*
 - Det forutsettes at omsøkt slukeevne fastsettes som maksimal tillatt slukeevne i en evt. tillatelse.*

Minstevassdrag må renne fritt.»

Statens vegvesen Region øst har i brev datert 13.08.2015 gitt følgende uttalelse:

« ...

To av småkraftverkene har foreslått oppdemming av inntaksdam som kan få innvirkning på fylkesvegnettet. Dersom vannivået økes over dagens normalvannstand må det gjøres sikringstiltak. Det må sikres at vegkroppen ivaretas, slik at man hindrer utvasking og undergraving. På begge områdene er det i tillegg brukonstruksjoner i nærheten av inntaksdammen. Tiltak som kan påvirke brukonstruksjonene, herunder bruforankring, vil normalt ikke tillates men må vurderes særskilt i den enkelte sak. For områdene der inntaksdam kan komme i nærheten av fylkesveg krever vi at detaljer og løsninger blir omsøkt i en særskilt søknad.

Om Rysna kraftverk sies det:

«Det er foreslått en inntaksdam som kan påvirke fv. 302 samt brua over Gipa. Fylkesvegen og brua på fv. 302 må ivaretas.»

Eidsiva Nett AS har uttalt følgende i brev datert 09.07.2015:

«Regionalnettet har kapasitet til å ta imot planlagt innmating, men i perioder med stor produksjon er regionalnettet i området tungt belastet med tilsvarende høye marginaltap.

Løsning for nettilknytning og nødvendige tiltak avhenger av hvor mange av de omsøkte kraftverkene som gis konsesjon og bygges ut. Det vil være nødvendig med en koordinasjon mellom Eidsiva Nett AS som regionalnettseier og de lokale nettselskapene for å finne den samfunnsøkonomisk riktige løsningen.

... ..

Ala kraftverk, Føssaberge kraftverk og Rysna kraftverk må ses i sammenheng. Disse knyttes mot Vang Energiverks distribusjonsnett, og produksjonen mates inn mot Lomen transformatorstasjon. Her er det kapasitet i dagens nett til å ta imot produksjon fra disse tre kraftverkene da transformorkapasiteten i Lomen er 20 MVA.»

Forum for natur og friluftsliv (FNF) Oppland har gitt uttalelse i brev datert 21.08.2015. FNF Oppland mener det er viktig at utbyggingsplanene i området behandles samlet slik at sumvirkninger og samlet balastning kan vurderes. Det reises imidlertid tvil om dette blir godt nok ivarettatt ved vassdragsutbygginger, og om kartleggingene i konsesjonssøknadene er tilstrekkelig når det gjelder

avklaring av konsekvensene for natur- og friluftslivsverdiene. Når det gjelder søknaden for Rysna, har FNF Oppland følgende merknader:

«Går i juv/kløft mellom dyrkede arealer og skog. Mulige negative konsekvenser for bekkeløftnatur ved redusert fassføring. Mindre potensial for friluftaktiviteter. Bygging av Rysna kraftverk vil ha virkninger form minst to hekkelokaliteter for fossefall.»

Norsk Ornitologisk Forening (NOF) avd Valdres (Ørrin) har i brev datert 21.08.2015 gitt uttalelse til småkraftsøknadene i Valdres med vekt på fulg generelt og fossefall spesielt. Alle fem elvene regnes av Ørrin som gode fossefaller, det påpekes derfor at det er bra at søknadene behandles samlet. Småkraftutbygging kan påvirke både hekkelokaliteter og næringsøkonområder. Avbøtende tiltak som tilstrekkelig minstevannføring, opphenging av hekkedammer, begrensning av utbyggingsstrekning og kanalisering av restvannføring vil være viktig.

For Rysna kraftverk er det påpekt at det minst to hekkelokaliteter for fossefall. Ørrin fraråder en utbygging av Rysna sammen med de øvrige 4 småkraftsøknadene.

Naturvernforbundet i Oppland og Naturvernforbundet i Valdres har gitt felles uttalelse i brev datert 20.08.2016. De er generelt av den oppfatning at uberørte vassdrag i Valdres og Oppland bør forbli uberørte av vannkraftutbygging, og dette gjelder også alle de 5 omsøkte småkraftsøknadene. Alle vil påvirke rødlistearter og viktige naturtyper, og søknadenes vurderinger av samlet belastning vurderes generelt som svake.

Rysna har for Naturvernforbundet lavest prioritet av de fem småkraftsøknadene, selv om en utbygging kan påvirke artssammensetningen i ei bekkeløft. Det må ved eventuelt konsesjon også slippes minstevannføring minst tilsvarende 5-persentilene.

DNT Valdres skriver i brev datert 21.08.2015 følgende om alle 5 søknadene:

«Disse kraftverkene berører – i motsetning til planene om utbygging i Vinda – i mindre grad etablerte og mye brukte turstier. De vil imidlertid ha konsekvenser for vannføringen i elvelandskap i kløfter og «ville» omgivelser som er spennende å oppsøke og som gir naturopplevelser av en spesiell kvalitet.

Generelt er derfor vårt synspunkt at grensene for minstevannføring bør settes så høyt at denne opplevelseskvaliteten ikke forringes. Vi er sterkt i tvil om hvorvidt de foreslåtte nivåene ligger tilstrekkelig høyt for å kunne ivareta dette hensynet.»

Rysna Kraft (RK) har i brev av 17.09.2015 gitt kommentar til høringsuttalelsene. De er fornøyde med at kommunen, fylkeskommunen og Fylkesmannen ikke har motforestillinger til en utbygging av Rysna kraftverk. De vilkår som disse høringspartene har spilt inn i høringsprosessen vil bli fulgt opp dersom det blir gitt konsesjon, bl.a. undersøkelser etter kulturminneloven § 9.

RK beklager at FNF Oppland går imot at det gis konsesjon til prosjektet, og mener at de negative konsekvensene av en utbygging som FNF har påpekt kan avbøtes, bl.a. med minstevannføring. Dette er også kommentert i forhold til Naturvernforbundet sin uttalelse, der RK mener at den minstevannføringen som er lagt til grunn er balansert, og at et større vannslipp vil utfordre økonomien i prosjektet. RK har bare mindre merknader til de øvrige uttalelsene.

NVEs vurdering

Hydrologiske virkninger av utbyggingen

Kraftverket utnytter et nedbørfelt på 40,1 km² ved inntaket, og middelvannføringen er beregnet til 1,32 m³/s. Effektiv innsjøprosent er på 0,82 %, og det er ikke bre i nedbørfeltet. Avrenningen er stabil fra år til år med dominerende vårflom. Laveste vannføring opptrer gjerne om vinteren. 5-persentil sommer- og vintervannføring er beregnet til henholdsvis 500 og 20 l/s. Alminnelig lavvannføring for vassdraget ved inntaket er beregnet til 50 l/s. Maksimal slukeevne i kraftverket er planlagt til 2,9 m³/s og minste driftsvannføring 0,145 m³/s. Det er foreslått å slippe en minstevannføring på 250 l/s i perioden 01.05. til 30.09. og 20 l/s resten av året. Ifølge søknaden vil dette medføre at 66 % av tilgjengelig vannmengde benyttes til kraftproduksjon.

Med en maksimal slukeevne tilsvarende 219 % av middelvannføringen og foreslått minstevannføring på 250/20 l/s, vil dette gi en restvannføring på ca. 450 l/s rett nedstrøms inntaket som et gjennomsnitt over året. Det meste av dette vil komme i flomperioder. De store flomvannføringene blir i liten grad påvirket av utbyggingen. Ifølge søknaden vil det være overløp over dammen 61 dager i et middels vått år. I 142 dager vil vannføringen være under summen av minste driftsvannføring og minstevannføring og derfor for liten til at det kan produseres kraft, slik at kraftstasjonen må stoppe og hele tilsiget slippes forbi inntaket. Tilsiget fra restfeltet vil i gjennomsnitt bidra med 70 l/s ved kraftstasjonen.

NVE har kontrollert det hydrologiske grunnlaget i søknaden. Vi har ikke fått vesentlige avvik i forhold til søkers beregninger. Alle beregninger på basis av andre målte vassdrag vil ved skalering til det aktuelle vassdraget være beheftet med feilkilder. Dersom spesifikt normalavløp er beregnet med bakgrunn i NVEs avrenningskart, vil vi påpeke at disse har en usikkerhet på +/- 20 % og at usikkerheten øker for små nedbørfelt.

Produksjon og kostnader

Med bakgrunn i de hydrologiske dataene, som er lagt frem i søknaden, har søker beregnet gjennomsnittlig kraftproduksjon i Rysna kraftverk til omtrent 9,22 GWh fordelt på 1,59 GWh vinterproduksjon og 7,63 GWh sommerproduksjon. Byggekostnadene er estimert til 30,52 mill. kr. Dette gir en utbyggingspris på 3,32 kr/kWh.

NVE har kontrollert de fremlagte beregningene over produksjon og kostnader. Vi har ikke fått vesentlige avvik i forhold til søkers beregninger. Tiltaket vurderes å ha bedre lønnsomhet enn gjennomsnittlig for småkraftverk som det er søkt konsesjon til de senere år og ligger under gjennomsnittet for vindkraftverk. Det er vår vurdering at tiltaket sannsynligvis er lønnsomt når det inngår i elsertifikatsystemet. Det kan også være marginalt lønnsomt også uten at det inngår i elsertifikatsystemet.

Naturmangfold

Om kunnskapsgrunnlaget

Som et ledd i å bedre kunnskapsgrunnlaget for behandlingen av søknader om små kraftverk, har NVE fått gjennomført et forsknings- og utviklingsprosjekt (FoU-prosjekt) med etterundersøkelser av vegetasjon og naturtyper i elver med planlagte småkraftverk og sammenholdt disse mot søkerens egne biomangfoldkartlegginger. Prosjektet er gjennomført av Miljøfaglig Utredning i samarbeid med Biofokus. I overkant av 20 småkraftsaker ble valgt i Hordaland, Oppland (Valdres) og Buskerud (Hallingdal). Alle søknadene i småkraftpakke Valdres er omfattet av prosjektet.

Det faktagrunnlaget som er framkommet gjennom FoU-prosjektet, er innarbeidet i søknaden for Rysna kraftverk. Dette gjelder registreringer av én ny naturtype og to rødlistearter.

Naturmangfold

På utbyggingsstrekningen er det registrert tre viktige naturtyper. En forekomst av bekkekløft og bergvegg er gitt verdi B - viktig. Her er det gjort et funn av lavarten kort trollskjegg (NT) i tillegg til en del krevende mosearter. Artssammensetningen i bekkekløfta må forventes å bli endret som følge av Rysna kraftverk, også med mulige konsekvenser for kort trollskjegg. Omfanget er vurdert å være fra liten til middels negativ. Vår vurdering av denne naturtypen er gjort samlet for «småkraftpakke Valdres» i neste kapittel.

Dersom det blir gitt konsesjon, vil fuktighetsforholdene i bekkekløfta i noen grad kunne være avhengig av restvannføring og minstevannføring på utbyggingsstrekningen. Størrelsen på en eventuell minstevannføring vil bli vurdert nærmere i merknadene til vilkårene, dersom det blir gitt konsesjon.

Det er registrert en sørvendt rik berghammer med funn av arten hengepiggrø (NT). Naturtypen er gitt verdi viktig – B. Hengepiggrø er ikke spesielt knyttet til lokaliteter med høy luftfuktighet, og det er vår vurdering at verken artsforekomsten eller naturtypen vil bli berørt av en utbygging av Rysna kraftverk.

Det er også registrert en slåttemark under sterk gjengroing som er vurdert å være av lokal verdi – C, men denne vil ifølge søker ikke bli berørt av en utbygging. Vi slutter oss til denne vurderingen.

NOF har i sin uttalelse formidlet at minst to hekkelokaliteter for fossefall vil bli berørt av en mulig utbygging. Til dette vil vi bemerke, at dersom det blir gitt konsesjon, kan det i medhold av vilkår om naturforvaltning gis pålegg om etablering av hekkedammer. Dette er et avbøtende tiltak som har vist seg å være effektivt.

FNF, NOF og NNF går alle imot en utbygging av Rysna, bl.a. av hensyn til det biologiske mangfoldet i bekkekløfta, mens verken kommunen, Fylkesmannen eller fylkeskommunen gir uttrykk for at hensynet til det biologiske mangfoldet tilsier at søknaden bør avslås. Kommunen påpeker i sitt saksframlegg at dersom alternativ 2 for rørgate blir gjennomført, må det tas hensyn til bekkekløfta.

Bekkekløfter i «Småkraftpakke Valdres»

Fire av de fem småkraftsøknadene som er til behandling i Valdres berører forekomster av naturtypen bekkekløft og bergvegg. Vi er av den oppfatning at det er viktig å se på mulige påvirkninger av bekkekløfter i denne delen av Valdres samlet. Det er ikke registrert bekkekløft som vil bli påvirket av en utbygging av Føssaberge kraftverk, men vi vil likevel bemerke at det også for dette prosjektet er registrert en naturtype med fuktighetskrevede arter langs Storåne, bl.a. den sterkt truede elfenbenslaven (EN).

Planene for Sundheimselvi kraftverk vil etter alternativ I berøre to bekkekløfter som vurderes som henholdsvis viktig (B) og svært viktig (A), og i tilknytning til den øvre bekkekløfta med B-verdi er det også registrert en regnskog (fosserøykskog) av A-verdi. Alternativ II vil berøre en svært viktig bekkekløft (A) og en rik barskog av C-verdi. Det er forekomster av truede arter i flere truetkategorier i begge bekkekløftsystemene.

Planene for kraftverkene Ala og Rysna vil berøre forekomster av bekkekløfter og bergvegg med verdi viktig (B) og med rødlistearter i kategorien nær truet (NT). I utbyggingsområdet for Gipa er det kartlagt en bekkekløft av lokal verdi (C) uten forekomst av rødlistearter.

Ved en samlet vurdering av bekkekløftene i «småkraftpakke Valdres», skiller Sundheimselvi seg klart ut. En utbygging her vil, uansett alternativ, føre til en redusert vannføring som igjen vil redusere verdien av bekkekløftene og andre naturtyper av svært stor verdi med forekomster av både sterkt truede og sårbare arter. Regnskogen (fosserøykskogen) vurderes å være en av de viktigste i hele landet.

Det framgår av OEDs *Retningslinjer for små vannkraftverk* at tiltak som kommer i konflikt med «kritisk» eller «sterkt truede» arter, eller naturtyper Norge har et internasjonalt ansvar for, som bl.a. omfatter bekkekløfter, ikke kan påregne å få konsesjon. Det er vår oppfatning at dette utvilsomt er av betydning for konsesjonsspørsmålet hva gjelder Sundheimselvi.

For de øvrige søknadene vil ikke utbygging ha tilsvarende stor konsekvens for bekkekløftene, og ved et eventuelt avslag på søknaden om Sundheimselvi kraftverk blir et viktig bekkekløftmiljø ivaretatt i denne delen av Valdres. For de andre søknadene er det vår vurdering at avbøtende tiltak vil kunne ivareta hensynet til berørte bekkekløfter og annen fuktighetskrevede vegetasjon dersom det blir gitt konsesjon. Særlig vil størrelsen på vilkår om minstevannføring vurderes nærmere.

Det må også nevnes at NVE tidligere har avslått en søknad om Ygna kraftverk i Øystre Slidre kommune, i hovedsak begrunnet i hensynet til to bekkekløfter av A-verdi. Søknaden om Ygna kraftverk var i utgangspunktet en del av «småkraftpakke Valdres». Avslaget ble påklaget, men OED gav NVE medhold.

Forholdet til naturmangfoldloven

Alle myndighetsinstanser som forvalter natur, eller som fatter beslutninger som har virkninger for naturen, plikter etter naturmangfoldloven § 7 å vurdere planlagte tiltak opp mot naturmangfoldlovens relevante paragrafer. I NVEs vurdering av søknaden om Rysna kraftverk legger vi til grunn prinsippene i naturmangfoldloven §§ 8-12 samt forvaltningsmålene i naturmangfoldloven §§ 4 og 5.

Kunnskapen om naturmangfoldet og effekter av eventuelle påvirkninger er basert på den informasjonen som er lagt fram i søknaden, miljørapport, etterundersøkelser av flora og vegetasjon, høringsuttalelser, samt NVEs egne erfaringer. NVE har også gjort egne søk i tilgjengelige databaser som Naturbase og Artskart den 10.10.2016. Etter NVEs vurdering er det innhentet tilstrekkelig informasjon til å kunne fatte vedtak og for å vurdere tiltakets omfang og virkninger på det biologiske mangfoldet. Samlet sett mener NVE at sakens kunnskapsgrunnlag er godt nok utredet, jamfør naturmangfoldloven § 8.

I influensområdet til Rysna kraftverk finnes naturtypene bekkekløft og bergvegg, rik berghammer og slåtteeng med forekomst av rødlisteartene kort trollskjegg (NT) og hengepiggrø (NT). En eventuell utbygging av Rysna vil etter NVEs mening ikke være i konflikt med forvaltningsmålet for naturtyper og økosystemer gitt i naturmangfoldloven § 4 eller forvaltningsmålet for arter i naturmangfoldloven § 5 gitt eventuelle avbøtende tiltak.

NVE har i kapitlet foran sett på påvirkningen fra Rysna kraftverk i sammenheng med de fire andre småkraftsøknadene som er behandlet samtidig i Valdres. Når det gjelder problemstillingene knyttet til bekkekløfter i Valdres, er dette vurdert i forrige kapittel. Vi mener at det pga. geografisk nærhet mellom prosjektene Ala, Føssaberge og Rysna er viktig å vurdere samlet belastning. Det er vår oppfatning at en utbygging av alle tre prosjektene vil kunne føre til en særlig belastning på fossefallbestanden i området, men at tiltak hjemlet i naturforvaltningsvilkåret, som etablering av hekkedasser, ville være relevant for å bøte på ulempene. Dersom det blir gitt konsesjon, vil hensynet til fossefall bli vurdert nærmere i merknadene til vilkårene om vannslipp for Føssaberge kraftverk,

som er et forhold som NOF spesielt har pekt på. Den samlede belastning på økosystemet og naturmangfoldet er dermed blitt vurdert, jamfør naturmangfoldloven § 10. Den samlede belastningen anses ikke som så stor at den blir avgjørende for konsesjonsspørsmålet.

Etter NVEs vurdering foreligger det tilstrekkelig kunnskap om virkninger tiltaket kan ha på naturmiljøet, og NVE mener at naturmangfoldloven § 9 (føre-var-prinsippet) ikke skal tillegges særlig vekt i vurderingen av konsesjonsspørsmålet. Av hensyn til bekkekløfta som blir berørt, må størrelsen på et minstevannføringslipp vurderes nærmere, dersom det blir gitt konsesjon.

Avbøtende tiltak og utformingen av tiltaket vil spesifiseres nærmere i våre merknader til vilkår dersom det blir gitt konsesjon. Tiltakshaver vil da være den som bærer kostnadene av tiltakene, i tråd med naturmangfoldloven §§ 11-12.

Kulturminner og kulturmiljø

Rysna kraftverk vil kunne berøre automatisk fredede kulturminner. Tre gravhauger ligger nærmere elva enn 150 m, og hovedalternativets rørtrasé kommer i konflikt med to av disse. Det er ifølge fylkeskommunen stort potensial for ytterligere funn av kulturminner i dette området, og det er derfor lagt fram krav om at det må gjennomføres § 9-undersøkelse etter kulturminneloven før det eventuelt blir gitt konsesjon. Fylkeskommunen har innsigelse til søknaden inntil undersøkelsesplikten er oppfylt og forholdet til automatisk fredede kulturminner er endelig avklart. Dersom det gis konsesjon før undersøkelser etter nevnte bestemmelse er gjennomført, vil dette ifølge fylkeskommunen være i strid med Riksantikvarens rutiner, og det er fylkeskommunens syn at det må søkes Riksantikvaren om utsettelse av undersøkelsesplikten.

I forbindelse med behandlingen av Lauvåsåna kraftverk i Strand kommune i Rogaland, fremmet Rogaland fylkeskommune innsigelse til søknaden på samme grunnlag som Oppland fylkeskommune har fremmet innsigelse til Rysna kraftverk. Innsigelsen ble ikke tatt til følge i OEDs behandling av innsigelsen. Det ble vist til at utbygging av Lauvåsåna ikke kunne gjennomføres før § 9-undersøkelser etter kulturminneloven var gjennomført, og at dette ville hensyntas i forbindelsen med NVEs behandling og godkjenning av detaljplan for tiltaket. Dette framkom gjennom standardvilkår nr. 6 i konsesjonen.

Dersom tiltaket blir gitt konsesjon, vil kravet om arkeologisk undersøkelse etter kulturminneloven § 9 bli ivaretatt som en del av konsesjonsvilkårene.

Det synes å være hevet over tvil at influensområdet for Rysna kraftverk omfatter et område med potensial for automatisk fredede kulturminner utover de som allerede er kjent. Søker har derfor på bakgrunn av innspill fra kulturminnemyndighetene lagt frem et alternativ for rørtrasé hvor potensialet for funn av kulturminner er vurdert som lavere enn for hovedalternativet.

NVE legger til grunn at dersom en utbygging av Rysna kraftverk skal finne sted, må rørtraseen enten gå utenom automatisk fredede kulturminner, eller det må foreligge dispensasjon fra kulturminneloven § 8. Det er vårt syn at rørtraseens plassering kan avklares gjennom detaljplanen så lenge det ikke avviker nevneverdig fra de alternativene som framgår av søknaden, forutsatt at forholdet til automatisk fredede kulturminner er avklart. Gitt dette kravet, er innsigelsen fra fylkeskommunen imøtekommet, dersom det blir gitt konsesjon.

Forholdet til vannføringsstasjon 12.13 Rysna

Vannføringsstasjonen 12.13 Rysna ligger ca. 60 m nedenfor planlagt inntak til Rysna kraftverk. Kraftverksinntaket er planlagt på kote 625, mens vannføringsstasjonen ligger på kote 613. Stasjonen er etablert av Foreningen til Bærnavassdragets Regulering (FBR) som følge av et hydrologisk pålegg fra NVE i 2002. Det har vært hydrologiske målinger i Rysna tilbake til 1973.

12.13 Rysna er viktig fordi den blant annet inngår i datasettet for referanseserier for klimaendringsstudier (Fleig m.fl., 2013). Flomvarslingstjenesten til NVE har valgt ut 150 målestasjoner som skal ha høy prioritet med hensyn på datakvalitet og dataleveranse, 12.13 Rysna er en av disse. Data fra vannføringsstasjonen blir også benyttet som grunnlag for dimensjonering av infrastruktur, flomberegning for damsikkerhet og beregning av kraftproduksjon. Datakvaliteten er svært god.

Ved en eventuell utbygging av Rysna kraftverk, vil det være en forutsetning fra NVEs side at måleserien fra 12.13 Rysna kan videreføres med tilfredsstillende datakvalitet. Det må derfor opprettes en erstatningsstasjon oppstrøms inntaksdam. Endelig plassering kan avklares gjennom detaljplan. Ved etablering av ny målestasjon, vil det være en forutsetning at ny stasjon er i drift før eksisterende stasjon påvirkes av utbyggingen.

Den eksisterende målestasjonen vil være en god stasjon for å måle en eventuell minstevannføring.

Kostnadene ved drift av 12.13 Rysna bæres i dag av FBR. Ved etablering av en ny stasjon er det vårt syn at alle kostnadene knyttet til dette dekkes av Rysna Kraft, inkludert utarbeiding av ny vannføringskurve. Erfaringsmessig vil de samlede kostnadene ved dette være i størrelsesorden 0,5-1 mill. Kostnadene til fortsatt drift må imidlertid fortsatt dekkes av FBR.

Virksomheter av nettilknytning

Det er i søknaden lagt opp til at tilknytningen til eksisterende nett skal skje via et 75 m langt luftspenn. Til dette vil vi bemerke at det i nettmeldingen (Meld.St. 14 (2011-2012)) slås det fast at nettselskap som hovedregel skal benytte jordkabel for nett inntil 22 kV, dersom ikke naturgitte forhold tilsier at kabling gir betydelige naturinngrep og/eller betydelige ekstrakostnader.

Nettilknytningen skal skje i medhold av Vang Energiverk sin områdekonsesjon, og dersom tilknytningen skal skje som luftspenn, bør områdekonsesjonær legge planene fram for kommunen og Fylkesmannen. Dette forholdet kan ivaretas gjennom detaljplanen dersom det blir gitt konsesjon.

Andre forhold

FNF Oppland og Naturvernforbundet har påpekt at søknadene i småkraftpakke Valdres er svake når det gjelder vurdering av samlet belastning. NOF Valdres har særlig pekt på at Ala, Føssaberge og Rysna må ses i sammenheng. Utover hensynet til fossefall, er det ikke påpekt spesielle forhold innenfor dette tema fra høringspartene, men det er disse høringspartenes syn at det ikke bør bygges kraftverk i vassdrag som ikke er berørt av utbygging. Vi viser til vår vurdering av temaet samlet belastning i avsnittet som omhandler bekkekløfter i Valdres og i vurderingen av tiltaket etter naturmangfoldloven § 10.

Statens vegvesen påpeker at inntakskonstruksjonen kan føre til at det etableres et vannspeil som kan påvirke fylkesvei 302 og brua over Rysna, og det forutsettes at hensynet til fylkesveien må ivaretas. NVE kan ikke se bort fra at vannspeilet vil kunne berøre fylkesveien og brua over Rysna, og dersom det blir gitt konsesjon, vil det være under forutsetning av at forholdet til fylkesveien blir avklart med

Statens vegvesen, eventuelt med tiltak som sikrer veien og brua. Forholdet til veglova blir omtalt senere, dersom det blir gitt konsesjon.

De krav til konsesjonsvilkår som framgår av uttalelsene fra Fylkesmannen og fylkeskommunen vil bli tatt hensyn til dersom det blir gitt konsesjon, bl.a. vil størrelsen på en eventuell minstevannføring bli vurdert nærmere i merknadene til vilkår om vannslipp.

Samfunnsmessige fordeler

En eventuell utbygging av Rysna kraftverk vil gi 9,2 GWh i et gjennomsnittså. Denne produksjonsmengden regnes som vanlig for et småkraftverk. Småkraftverk utgjør et viktig bidrag i den politiske satsingen på fornybar energi. Det omsøkte tiltaket vil gi inntekter til søker og grunneiere og generere skatteinntekter. Videre vil Rysna kraftverk styrke næringsgrunnlaget i området og vil dermed kunne bidra til å opprettholde lokal bosetning.

Oppsummering

Rysna kraftverk vil produsere 9,2 GWh i et gjennomsnittså og ha en utbyggingskostnad som er under gjennomsnittet for småkraftverk. En eventuell utbygging vil kunne berøre automatisk fredede kulturminner, og det vil være en forutsetning at tiltaket er klarert med kulturminnemyndighetene før detaljplan kan godkjennes. Vannføringsreduksjonen vil kunne føre til en noe redusert verdi av en bekkekløft av B-verdi, men det vurderes ikke som avgjørende for konsesjonsspørsmålet. En eventuell utbygging vil også berøre en hydrologisk målestasjon som er viktig for drift av kraftverkene i Begna, og som grunnlag for flomvarsling og klimastudier, og det vil være en forutsetning ved en eventuell konsesjon at det etableres en ny stasjon eller andre ordninger slik at måleserien kan videreføres.

NVEs konklusjon

Etter en helhetsvurdering av planene og de foreliggende uttalelsene mener NVE at fordelene av det omsøkte tiltaket er større enn skader og ulemper for allmenne og private interesser slik at kravet i vannressursloven § 25 er oppfylt. NVE gir Rysna Kraft SUS tillatelse etter vannressursloven § 8 til bygging av Rysna kraftverk. Tillatelsen gis på nærmere fastsatte vilkår.

Dette vedtaket gjelder kun tillatelse etter vannressursloven.

Forholdet til annet lovverk

Forholdet til energiloven

Rysna Kraft SUS har framlagt planer om installasjon av elektrisk høyspentanlegg som innebærer 75 m luftledning med en spenning på 22 kV fram til eksisterende nett, samt installering av en generator med spenning på 0,66 kV og en transformator for omsetning til 22 kV.

Vang Energiverk KS er områdekonsesjonær og skal ifølge søknaden stå for bygging og drift av anlegget. Etter etablert praksis kan nødvendige høyspentanlegg bygges i medhold av nettselskapets områdekonsesjon. Hvis dette gjøres, er det ikke nødvendig med en egen anleggskonsesjon etter energiloven for høyspentilknytning til 22 kV nett. De elektriske komponentene som installeres inne i kraftverket krever ikke konsesjon etter energiloven (jamfør Odelstingproposisjon nr 43 1989-90, s 87). Bygging og drift av de elektriske komponentene i kraftverket omfattes av FOR-2006-04-28-458 *Forskrift om sikkerhet ved arbeid i og drift av elektriske anlegg* og FOR-2005-12-20-1626 *Forskrift om elektriske forsyningsanlegg* og ivaretas av Direktoratet for samfunnssikkerhet og beredskap.

Etter vilkår i områdekonsesjonen skal områdekonsesjonær fremlegge planer for ny nettilknytning og eventuell forsterkning for kommune, fylkesmann, grunneiere og andre berørte for uttalelse. Ved uenighet om løsninger kan områdekonsesjonær legge saken frem for NVE som da vil behandle saken som en anleggskonsesjon.

Virkningene av nettilknytningen har inngått i NVEs helhetsvurdering av kraftverksplanene.

NVE har ikke gjort en egen vurdering av kapasiteten i nettet, og tiltakshaver er selv ansvarlig for at avtale om nettilknytning er på plass før byggestart. NVE vil ikke behandle detaljplaner før tiltakshaver har dokumentert at det er tilgjengelig kapasitet og at kostnadsfordelingen er avklart. Slik dokumentasjon må foreligge samtidig med innsending av detaljplaner for godkjenning, jmfør konsesjonsvilkårenes post 4.

Forholdet til plan- og bygningsloven

Forskrift om byggesak (byggesaksforskriften) gir saker som er underlagt konsesjonsbehandling etter vannressursloven fritak for byggesaksbehandling etter plan- og bygningsloven. Dette forutsetter at tiltaket ikke er i strid med kommuneplanens arealdel eller gjeldende reguleringsplaner. Forholdet til plan- og bygningsloven må avklares med kommunen før tiltaket kan iverksettes.

Forholdet til forurensningsloven

Det må søkes Fylkesmannen om nødvendig avklaring etter forurensningsloven i anleggs- og driftsfasen. NVE har ikke myndighet til å gi vilkår etter forurensningsloven.

Forholdet til veglova

Det må søkes Statens vegvesen dersom tiltaket innebærer nye avkjøringer eller endringer i bruket av eksisterende avkjøringer. I tillegg skal statens vegvesen godkjenne planene for inntak dersom dette kan komme til å berøre fylkesveg 302.

Forholdet til EUs vanddirektiv i sektormyndighetens konsesjonsbehandling

NVE har ved vurderingen av om konsesjon skal gis etter vannressursloven § 8 foretatt en vurdering av kravene i vannforskriften (FOR 2006-12-15 nr. 1446) § 12 vedrørende ny aktivitet eller nye inngrep. NVE har vurdert alle praktisk gjennomførbare tiltak som vil kunne redusere skadene og ulempene ved tiltaket. NVE har satt vilkår i konsesjonen som anses egnet for å avbøte en negativ utvikling i vannforekomsten, herunder krav om minstevannføring og standardvilkår som gir vassdragsmyndighetene, herunder Miljødirektoratet/Fylkesmannen etter vilkårenes post 5, anledning til å gi pålegg om tiltak som senere kan bedre forholdene i det berørte vassdraget. NVE har vurdert samfunnsnyttene av inngrepet til å være større enn skadene og ulempene ved tiltaket. Videre har NVE vurdert at hensikten med inngrepet i form av fornybar energiproduksjon ikke med rimelighet kan oppnås med andre midler som miljømessig er vesentlig bedre. Både teknisk gjennomførbarhet og kostnader er vurdert.

Merknader til konsesjonsvilkårene etter vannressursloven

Post 1: Vannslipp

Følgende data for vannføring og slukeevne er hentet fra konsesjonssøknaden og lagt til grunn for NVEs konsesjon og fastsettelse av minstevannføring:

Middelvannføring	l/s	1320
Alminnelig lavvannføring	l/s	50
5-persentil sommer	l/s	500
5-persentil vinter	l/s	20
Maksimal slukeevne	m ³ /s	2,9
Maksimal slukeevne i % av middelvannføring	%	219
Minste driftsvannføring	l/s	145

Søker oppgir at det skal slippes en minstevannføring på 250 l/s om sommeren og 20 l/s resten av året. Det planlagte vannslippet om vinteren er i samsvar med den beregnede 5-persentilen for denne årstiden, mens sommervannslippet utgjør halvparten av den beregnede 5-persentilen for sommersesongen. Den planlagte minstevannføringen er av søker vurdert å være tilstrekkelig for å ivareta hensynet til livet i og langs elva, men søker ser ikke bort fra at forekomsten av kort trollskjegg kan bli negativt berørt.

Fylkesmannen og fylkeskommunen har forutsatt at det blir stilt krav om en minstevannføring i samsvar med søknaden. Naturvernforbundet mener det minst må stilles krav om slipp av 5-persentiler, dersom det blir gitt konsesjon. Søker mener at slipp av minstevannføring utover hva som framgår av søknaden, vil utfordre økonomien i prosjektet.

NVE mener at hensynet til en bekkekløft av B-verdi på utbyggingsstrekningen er det viktigste elementet i vurderingen av størrelsen på et minstevannføringslipp. Ifølge vurderingene som er gjort i forbindelse med etterundersøkelser av flora og vegetasjon, er det usikkert hvordan de fuktighetskrevende artene vil respondere på vannføringsreduksjon som følge av en utbygging, og dette forholdet framgår også av søknaden. Selv om hensynet til bekkekløfta ikke er avgjørende i konsesjonsvurdering, er det vår oppfatning at det av hensyn til en føre var-tilnærming må slippes en minstevannføring i samme størrelsesordenen som de sesongmessige lavvannføringene. Det framgår av OEDs retningslinjer for små vannkraftverk at tiltak som berører biologisk mangfold av stor og middels verdi må påregne pålegg om avbøtende tiltak som reduserer konflikten, for eksempel krav om minstevannføring.

Ut fra dette fastsetter NVE en minstevannføring på 500 l/s i tiden 01.05. - 30.09. og 20 l/s resten av året. I forhold til søknaden vil dette gi en redusert produksjon på 0,8 GWh/år, basert på tall fra søker. Samlet produksjon vil da bli på 8,4 GWh/år. Etter vårt syn er ikke denne reduksjonen i seg selv avgjørende for økonomien i prosjektet.

Dersom tilsiget ved inntaket er mindre enn minstevannføringskravet, skal hele tilsiget slippes forbi inntaket.

NVE presiserer at start-/stoppkjøring av kraftverket ikke skal forekomme. Kraftverket skal kjøres jevnt. Inntaksbassenget skal ikke benyttes til å oppnå økt driftstid, og det skal kun være små vannstandsvariasjoner knyttet til opp- og nedkjøring av kraftverket. Dette er primært av hensyn til naturens mangfold og mulig erosjonsfare.

Post 4: Godkjenning av planer, landskapsmessige forhold, tilsyn m.v.

Detaljerte planer skal forelegges og godkjennes av NVE før arbeidet settes i gang.

Før utarbeidelse av tekniske planer for dam og vannvei kan igangsettes, må søknad om konsekvensklasse for gitt alternativ være sendt NVE og vedtak fattet. Konsekvensklassen er bestemmende for sikkerhetskravene som stilles til planlegging, bygging og drift og må derfor være avklart før arbeidet med tekniske planer starter.

NVEs miljøtilsyn vil ikke ta planer for landskap og miljø til behandling før anlegget har fått vedtak om konsekvensklasse.

NVE vil ikke godkjenne planene før det er dokumentert at det er tilgjengelig kapasitet i nettet og at kostnadsfordelingen er avklart, jamfør våre merknader under avsnittet «Forholdet til energiloven».

Vi viser også til merknadene i vilkårenes post 6 nedenfor, om kulturminner.

Nedenstående tabell angir rammene som ligger til grunn for konsesjonen. NVE presiserer at alle føringer og krav som er nevnt i dokumentet gjelder.

NVE har gitt konsesjon på følgende forutsetninger:

Valg av alternativ	Både hovedalternativet og alternativ 2 kan realiseres dersom hensynet til automatisk fredede kulturminner ikke er til hinder for dette. Dette må avklares gjennom detaljplan etter at det er gjennomført undersøkelser etter kulturminneloven § 9.
Inntak	Inntaksdam skal etableres med overløp på ca. kote 625. Inntaksløsning må avklares etter veglova og godkjennes av Statens vegvesen dersom fylkesveg 302 eller brua over Rysna kan bli påvirket. Teknisk løsning for dokumentasjon av slipp av minstevannføring skal godkjennes av NVE.
Vannvei	Vannvei skal graves ned på hele strekningen og tilbakeføres. Trasé fastsettes i detaljplan og skal være godkjent av kulturminnemyndighetene.
Kraftstasjon	Kraftstasjonen skal etableres på ca. kote 479.
Største slukeevne	Søknaden oppgir 2,90 m ³ /s. Det kan i detaljplan bare godkjennes en mindre økning av største slukeevne.
Minste driftsvannføring	Søknaden oppgir 145 l/s. Det kan i detaljplan bare godkjennes en mindre nedjustering av minste slukeevne.
Installert effekt	Søknaden oppgir 3,48 (3,47) MW.

Antall turbiner/turbintype	En Pelton.
Vei	Permanente veier kan etableres som oppgitt i søknad.
Annet	Det skal ved utbygging sikres fortsatt hydrologiske målinger i Rysna til erstatning for målestasjon 12.13 Rysna. Det vises til drøfting av forholdet foran i dette notatet. Løsning for dette skal forelegges FBR og godkjennes av NVE i detaljplan. Dersom luftspenn legges til grunn for nettilknytning, skal kommunen og Fylkesmannen gis anledning til å uttale seg. Dette avklares i detaljplan.

Dersom det ikke er oppgitt spesielle føringer i tabellen ovenfor kan mindre endringer godkjennes av NVE som del av detaljplangodkjenningen. Anlegg som ikke er bygget i samsvar med konsesjon og/eller planer godkjent av NVE, herunder også planlagt installert effekt og slukeevne, vil ikke være berettiget til å motta el-sertifikater. Dersom det er endringer skal dette gå tydelig frem ved oversendelse av detaljplanene.

Post 5: Naturforvaltning

Vilkår for naturforvaltning tas med i konsesjonen selv om det i dag synes lite aktuelt å pålegge ytterligere avbøtende tiltak. Eventuelle pålegg i medhold av dette vilkåret må være relatert til skader forårsaket av tiltaket og stå i rimelig forhold til tiltakets størrelse og virkninger.

Post 6: Automatisk fredete kulturminner

NVE forutsetter at forholdet til kulturminneloven § 9 blir avklart før innsending av detaljplan. Vi minner videre om den generelle aktsomhetsplikten med krav om varsling av aktuelle instanser dersom det støtes på kulturminner i byggefasen, jmfør kulturminneloven § 8 (jmfør vilkårenes pkt. 3).

Post 8: Terskler m.v.

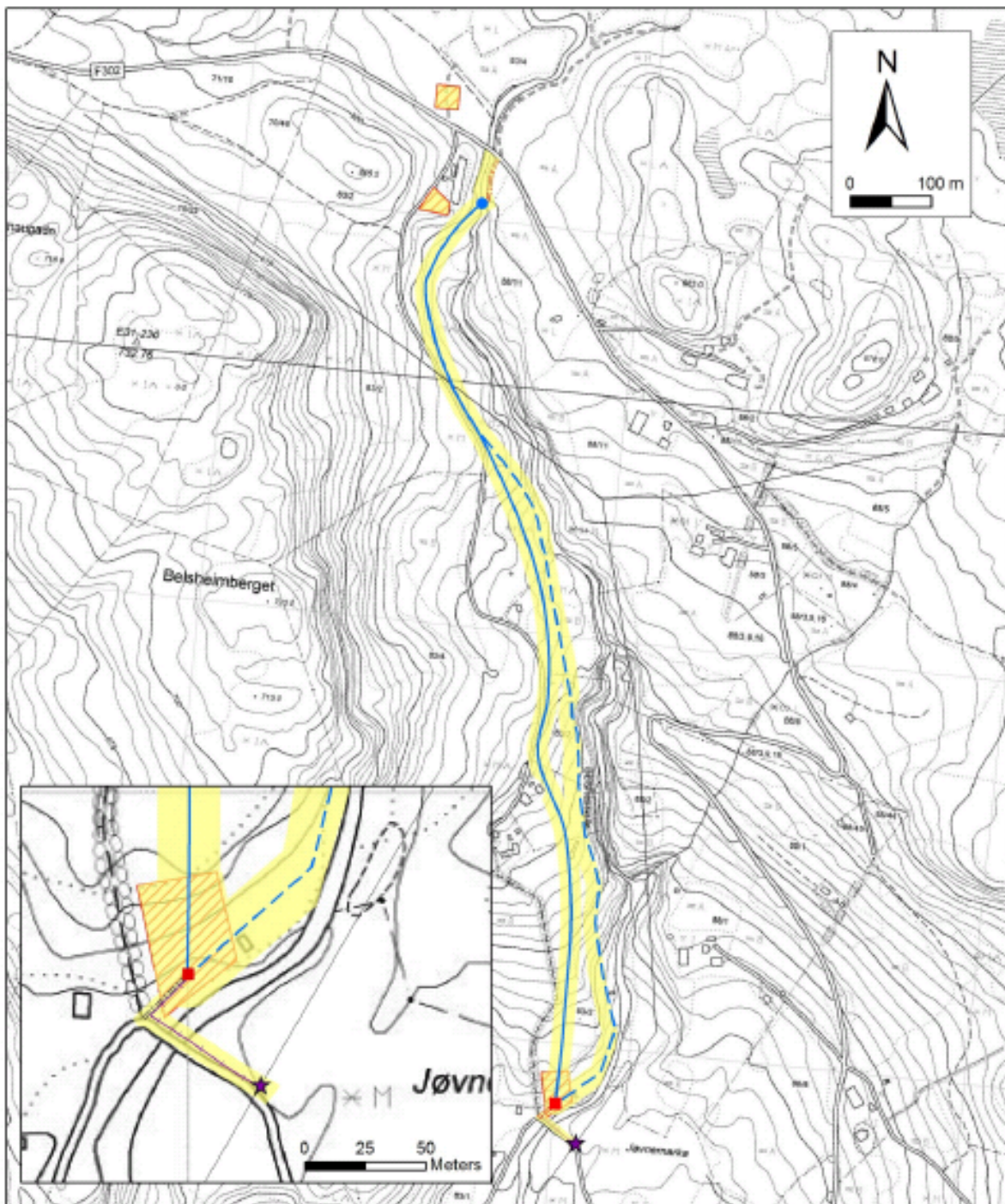
Dette vilkåret gir hjemmel til å pålegge konsesjonær å etablere terskler eller gjennomføre andre biotopjusterende tiltak dersom dette skulle vise seg å være nødvendig.

Post 10: Registrering av minstevannføring m.v.

Det skal etableres en måleanordning for registrering av minstevannføring. Den tekniske løsningen for dokumentasjon av slipp av minstevannføringen skal godkjennes gjennom detaljplanen. Data skal fremlegges NVE på forespørsel og oppbevares så lenge anlegget er i drift.

Ved alle steder med pålegg om minstevannføring skal det settes opp skilt med opplysninger om vannslippbestemmelser som er lett synlig for allmennheten. NVE skal godkjenne merking og skiltenes utforming og plassering.

Kart

Tegnforklaring

■ Kraftstasjon	★ Påkoblingspunkt
● Inntak	— Ny 22 kV luftlinje
— Rørgate	— Eksisterende 22 kV luftlinje
- - - Rørgate alt2	Riggområder
- - - Ny vei	Arealbruk

Rysna Kraftverk

Søker:	Rysna Kraft SUS
Kartgrunnlag:	N5 Raster
Kart utarbeidet av:	Multiconsult AS, Postboks 6230 Sluppen, 7486 Trondheim
Dato:	27.01.2015